

Meat: To eat or not

Zijn nieuwe boek *Dieren eten* is door Amerikaanse vegetariërs omarmd als hun nieuwe bijbel. Jonathan Safran Foer sprak met het NIW over zijn kruistocht tegen dierenleed.

LAURA DEN EDEL

‘Het jodendom blijft zich ontwikkelen, ook in onze relatie met dieren. We offeren nu ook geen dieren meer, bijvoorbeeld’

Er is een scene in het boek en in de film *Everything is Illuminated* (*Alles is verlicht*) waarin de hoofdpersoon, Jonathan Safran Foer, in de Oekraïne aan tafel schuift om wat te gaan eten met zijn gids en tolk. „Ik hoop dat er iets is dat ik kan eten,” zegt hij. „Ik ben vegetariër.” „Je bent een wat?” vraagt Alex, zijn tolk. „Ik eet geen vlees.” „Hoe kun je geen vlees eten?” vraagt Alex zichtbaar beteuterd. „Steak? Kip? En wat dan van worst?” Telkens luidt het antwoord van Jonathan ‘nee’.

De verbijstering van Alex is niets bij de minachting van de hoteleigenares, die denkt dat Jonathan gek is en hem uiteindelijk alleen een losse aardappel voorschotelt. Het is een hilarische uitvergroting van de situaties waar vegetariërs in terecht kunnen komen en wellicht het schrikbeeld van mensen die overwegen vegetarisch te gaan eten.

Met *Dieren eten*, het eerste non-fictie boek van Jonathan Safran Foer, bepleit de schrijver dat we massaal bewuster (liefst geen) vlees gaan eten. Foer heeft drie jaar lang onderzoek gedaan in de Amerikaanse bio-industrie, bij biologische boeren en in slachthuizen.

Met zowel zijn eigen ervaringen, verhalen van de mensen die hij spreekt en heel veel statistiek, schetst Foer een beeld van de bio-industrie waar op grote schaal regels niet worden nageleefd, dieren worden mishandeld en het milieu wordt vervuild. Hij duikt dieper in hoe tonijn, kip, varkens en koeien opgroeien binnen en buiten de bio-industrie. Zijn conclusie: in de vleesindustrie worden dieren van geboorte tot en met slacht mishandeld. Alleen als consumenten dit massaal niet langer pikken, kan hier een einde aan komen.

De eerste keer dat Safran Foer (1977) besloot vegetariër te worden was toen zijn oppas hem vroeg of hij wist dat die kip op zijn bord daarvoor een levend dier was geweest. Hij was negen jaar „Het is ook veel gemakkelijker om een kind te vertellen waarom we geen vlees eten dan uit te leggen waarom we het wel doen,” vertelt Foer tijdens zijn vierdaagse tour door Nederland en België. „We leren onze kinderen dat ze de hond niet mogen schoppen, we lezen ze verhaaltjes voor waarin dieren de hoofdrol spelen en geven ze knuffelbeesten. Kortom, ze leren van dieren te houden. Dat we daarnaast ook zeggen: ‘Eet dit maar op, voor deze maaltijd

hebben we een gezond dier gedood’ is helemaal niet logisch.”

Foer kwam in zijn leven vaak op die beslissing terug, net als zijn vrouw. De directe aanleiding voor het boek was het feit dat zijn vrouw (schrijfster Nicole Krauss) zwanger was van hun eerste kind. Want hoe zouden ze het kind opvoeden en wat zouden ze het leren over eten? Opeens kon Foer het zich niet langer veroorloven niet precies te weten wat hij van vlees eten vond. In het boek kondigt Foer aan dat hij het zonder vlees en vis gaat doen. Hij wordt, samen met zijn vrouw, vegetariër. „En dat is behoorlijk gemakkelijk in Brooklyn, ik mis het totaal niet.”

Safran Foer beschrijft in het boek uitgebreid de relatie die zijn oma met eten heeft. Zij groeide op in Europa, maakte de shoa mee en zat regelmatig zonder eten. Die grootmoeder werd in de kindertijd van Foer en zijn broers gezien als ‘Beste kok ter wereld’. Hij vermoedt ook dat ze hem altijd zo stevig knuffelde om zo stiekem zijn gewicht in te schatten. „Mijn oma heeft mijn vegetarische standpunt verrassend goed ontvangen. Ze heeft nooit tegen me gezegd dat ik bepaalde dingen moest eten of zoiets. Ik denk eerder dat ze het als een extra middel zag om me te laten zien dat ze van me hield. Ze ging speciaal andere recepten voor me koken. Kippensoep en matzeballensoep zijn soepen die je mag verwachten van een Joodse grootmoeder, maar voor mij maakte ze dan een groentesoep.” Hij pauzeert even. „Ze zou daar natuurlijk ook kippenbouillon voor kunnen hebben gebruikt, maar dat heeft ze me nooit verteld.

„De reacties op mijn boek zijn divers. Ik hoor van de een ‘hierdoor ben ik veganist geworden’ (actrice Natalie Portman), van de ander hoor ik, ‘hierna heb ik besloten elke vrijdag geen vlees meer te eten’. Vroeger was het: je eet vlees of je eet het niet. Gelukkig is er de laatste jaren ook ruimte voor andere keuzes. Je hebt veganisten, vegetariërs, mensen die soms vegetarisch eten, mensen die alleen biologisch vlees kopen en ga zo maar door. Gelukkig denken we genuanceerder over het eten van vlees en ook over het milieu. Ik probeer thuis energiezuinige lampen te gebruiken en ik koop geen SUV, maar ik ben wel naar Amsterdam gevlogen, wat erg slecht is. Moet ik dan maar concluderen dat ik niet op het milieu let? Moet ik vanaf nu dan maar alle lichten aandoen? Nee, we weten allemaal dat het met kleine stappen gaat, dat er